

**بررسی و نقش حمل و نقل جاده ای در توسعه اقتصادی  
(مطالعه موردی: مشهد)**

دکتر محمد حیدری<sup>۱</sup>. علی اکبر شمشیردار<sup>۲</sup>

۱. عضو هیئت علمی گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور. ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد. گروه مدیریت. گرایش بین الملل. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور. ایران

**چکیده**

هدف از انجام این تحقیق بررسی و نقش حمل و نقل جاده ای در توسعه اقتصادی شهر مشهد بود. روش تحقیق، به روش پیمایشی، از نظر زمانی مقطعی و از نوع مطالعات کاربردی است. روش نمونه گیری، تصادفی ساده است که تعداد ۲۴۵ نفر از کارشناسان موسسه ها و شرکت های حمل و نقل شهر انتخاب شده اند. این تحقیق با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. در این پژوهش از آزمون آماری رگرسیون تک متغیره و آزمون فریدمن استفاده شده است. یافته ها نشان می دهد که: حمل و نقل جاده ای در توسعه اقتصادی مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد. حمل و نقل جاده ای در تنوع شغلی ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد. حمل و نقل جاده ای در اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد. حمل و نقل جاده ای در اشتغال ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد. حمل و نقل جاده ای در افزایش درآمد ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

**واژه های کلیدی:** حمل و نقل جاده ای، توسعه اقتصادی، تنوع شغلی، اقتصاد خانواده و معیشت، اشتغال، درآمد

### مقدمه (بیان مسأله و ضرورت پژوهش)

حمل و نقل و عوامل اقتصادی به راحتی از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. رشد بازرگانی و تجارت، بهبود وضعیت کشاورزی، گسترده‌گی خدمات و تولیدات موجب افزایش تقاضای حمل و نقل در جامعه می‌شود. کارایی بخش حمل و نقل هم در افزایش بهره‌وری نظام اقتصادی جامعه تأثیرگذار است. این دو به طور پیوسته یکدیگر را تقویت می‌کنند. در بررسی اقتصاد کلان کشورها، سرمایه‌گذاری در بخش حمل و نقل در افزایش تولید ناخالص ملی و ارزش افزوده، نقش به‌سزایی دارد. سرمایه‌گذاری در زیربنای اقتصادی به طور مستقیم باعث رشد اقتصادی شده و همچنین باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل شده است؛ این کاهش در هزینه‌های حمل و نقل باعث افزایش در جریان تجاری شده در نتیجه افزایش جریان تجاری و رشد اقتصادی ممکن می‌شود. از این رو بخش زیرساخت‌های حمل و نقلی از اهمیت زیادی برخوردار است و برنامه‌ریزی مناسب و دقیق در این زمینه و بهبود و ساماندهی زیرساخت‌های حمل و نقل باعث کاهش هزینه‌های بهره‌برداری و تولید شده، اثرات مطلوبی بر اقتصاد یک جامعه می‌گذارد (بوپن، ۲۰۰۶).

با توجه به این که سهم اعتبارات عمرانی بخش حمل و نقل از کل اعتبارات عمرانی کشور دارای روندی نزولی است. دلیل آن نیز گشوده شدن افق‌ها و زمینه‌های نو همچون صنعت، مخابرات، انرژی، آموزش و غیره در دهه‌های اخیر می‌باشد. با این حال با عنایت به نقش زیربنایی حمل و نقل در تحقق توسعه اقتصادی و لزوم برخورداری از سیستم‌ها و شبکه‌های حمل و نقلی کارا، توانا و همپای با معیارهای بین‌المللی، می‌تواند تا نسبت به سرمایه‌گذاری در بخش راه و ترابری توجه شایسته تری مبذول گردد. همچنین روند تشکیل سرمایه و ارزش افزوده در بخش حمل و نقل و کل اقتصاد کشور بیانگر این واقعیت است که بخش حمل و نقل بالنسبه از پتانسیل بالقوه بالاتری برخوردار می‌باشد و این پتانسیل در صورت رفع مشکلاتی همچون کم بودن نرخ بازگشت سرمایه و محدودیت‌های قانونی به مراتب بالاتر از سطح کنونی قرار خواهد گرفت (کریم زاده و همکاران، ۱۳۹۰).

با توجه به این که محقق خود در بخش حمل و نقل مشغول به کار است لذا مشکلات مربوط به این بخش را کاملاً اشراف دارد برای نمونه می‌توان به مواردی چند اشاره کرد. با توجه به این که شهر مشهد یک شهر مذهبی است و سالانه جمعیت زیادی تحت عنوان گردشگران مذهبی چه از داخل کشور و چه از بیرون به شهر مشهد در رفت و آمد هستند این تعداد جمعیت نیاز مبرم حمل و نقل دارند که این حمل و نقل برای این شهر به یک معضل تبدیل شده است و از سوی دیگر این تعداد جمعیت نیاز به کالا دارند که این کالا باید به کمک حمل و نقل تهیه شود چون تمام این نیاز در داخل شهر مشهد تامین نمی‌شود لذا نیاز به تهیه

آن از بیرون شهر می‌باشد. با توجه به اهمیت این متغیرها این تحقیق به دنبال این سوال است که حمل و نقل جاده‌ای در توسعه اقتصادی مشهد چه نقشی دارد؟

### پیشینه تحقیق

تقوی و محمدی (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان تاثیر زیرساخت‌های سرمایه گذاری بر رشد اقتصادی ایران بیان می‌کنند که نقش و اهمیت سرمایه گذاری در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی جوامع در اکثر نظریات رشد و توسعه اقتصادی مورد تاکید قرار گرفته است. با توجه به کمبود منابع سرمایه گذاری و ضرورت تخصیص بهینه این منابع جهت تحریک رشد اقتصادی، لازم است مزیت‌های نسبی یک کشور در زمینه تخصیص منابع سرمایه گذاری، به درستی شناسایی شده و با هدایت منابع سرمایه گذاری به مولدترین و کارآمدترین بخش‌ها زمینه استفاده کارآمد از منابع محدود در جهت تسریع رشد اقتصادی فراهم گردد. بابا زاده و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان تاثیر سرمایه گذاری در بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در ایران بیان می‌کنند که پیشرفت‌های اخیر مبتنی بر الگوهای رشد، برخی از الگوهای که رابطه بین مخارج سرمایه گذاری عمومی با رشد بلندمدت اقتصادی را نشان می‌دهند، معرفی نموده است. این امر با سایر مطالعات پیرامون بررسی رابطه بین اندازه دولت و رشد اقتصادی (در سطح جمعی و بخشی) سازگار می‌باشد.

ترکان و شهبازی (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان حمل و نقل جاده‌ای؛ مسائل و راهکارها بیان می‌کنند که توسعه زیرساخت‌ها، یکی از الزامات مهم رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی به شمار می‌رود. در این میان، زیرساخت‌های حمل و نقل، و به ویژه، شبکه حمل و نقل جاده‌ای، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیربنای حمل و نقل، علاوه بر بهبود شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در خود این بخش، نقش مؤثری در رونق دیگر بخش‌های اقتصاد دارد، به علاوه، بسترهای مناسب حمل و نقل و ترابری، ضمن ایجاد امکان بهره‌مندی از قابلیت‌های ترانزیت و حمل و نقل بین‌المللی، فرصت‌های ارزنده‌ای جهت اعمال نقش فعال در معادلات بین‌المللی فراهم می‌کند.

اکبریان، قاندي (۱۳۹۰) در تحقیقی تحت عنوان سرمایه گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی و بررسی تأثیر آن بر رشد اقتصادی بیان می‌کنند یکی از مهم‌ترین اهداف اقتصادی کشورها، ایجاد شرایط لازم جهت افزایش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی می‌باشد. از جمله شرایط لازم جهت افزایش تولید و رشد اقتصادی، سرمایه گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی است. سرمایه گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی به طور کلی با افزایش بهره‌وری عوامل تولید، گسترش محدوده بازار، تعادل عرضه و تقاضا، ایجاد اثرات جانی، ایجاد شرایط رقابتی بهتر و همچنین افزایش سطح رفاه باعث افزایش تولید و رشد اقتصادی می‌شوند.

پهلوانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان بررسی تأثیر توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل بر رشد اقتصادی استان‌های ایران نشان داد که متغیر شاخص زیرساخت حمل و نقل بر رشد اقتصادی تأثیر مثبت دارد.

پادام و سینگ<sup>۲</sup> (۲۰۰۳) در مقاله‌ای به تحلیل شهری شدن و حمل و نقل شهری در هند پرداخته‌اند. در حقیقت کار تحقیقی آن‌ها طرحی برای یک سیاست است. به نظر نویسندگان شهرها نقشی حیاتی در افزایش رشد اقتصادی و پیشرفت کشور دارند. توسعه پایدار شهرها به شدت به زیرساخت‌های نهادی، اجتماعی و فیزیکی وابسته است. در این زمینه اهمیت زیرساخت‌های حمل و نقل بیشتر است و آنچه برای تسهیل این امر ضروری است، مجموع‌های از سیاست‌های حمل و نقل شهری است (بوپن، ۲۰۰۶). عمران الحق و کیم<sup>۳</sup> (۲۰۰۳) در تحقیقی با استفاده از دو روش تخمین متغیرهای ابزاری SLS<sup>۲</sup> و ضرایب ثابت و تصادفی ترکیبی، رابطه علی میان سرمایه‌گذاری دولتی در بخش حمل و نقل و ارتباطات و رشد اقتصادی را با استفاده از داده‌های ۱۵ کشور در حال توسعه طی دوره ۸۷۷۰-۱۹۷۰ آزمون کرده‌اند. بر اساس نتایج این تحقیق، ضریب وقفه اول تفاضل سرمایه‌گذاری عمومی در بخش حمل و نقل و ارتباطات، منفی و معنادار و ضریب وقفه دوم آن مثبت و از لحاظ آماری بی معنا بوده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری دولتی در بخش حمل و نقل و ارتباطات علت گرنجری رشد اقتصادی تشخیص داده شده است. همچنین نتایج حاکی از اثر پویای سرمایه‌گذاری دولتی در حمل و نقل بر رشد اقتصادی بوده است. در نهایت بر اساس نتایج این تحقیق، سرمایه‌گذاری دولتی در بخش حمل و نقل و ارتباطات تأثیری پویا بر رشد اقتصادی داشته و علت گرنجری رشد اقتصادی تشخیص داده شده است.

کاجو و آب کیوم<sup>۵</sup> (۲۰۱۲) به بررسی تأثیر زیرساخت‌ها بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه پرداخته‌اند. روش استفاده شده در این تحقیق پرسشنامه ای بوده است. نتایج تحقیق حاکی از تأثیر معنادار عواملی مانند اندازه بازار، زیرساخت‌ها، سرمایه انسانی و درجه آزادسازی تجاری بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و افزایش رشد اقتصادی در کشورهای نامبرده است چنانکه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به طور غیرمستقیم از طریق متغیرهای سرمایه فیزیکی، انسانی و زیرساختی همواره بیش از تأثیر مستقیم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تنهایی بر رشد اقتصادی کشورها بوده است.

- 
1. Padam & Singh
  2. Boopen
  3. Emranul Hage & Kim
  4. Kachoo & Abqum

بادالیان<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی تحت عنوان زیرساخت‌های حمل و نقل و رشد اقتصادی (روش داده‌های تابلویی برای ارمنستان، گرجستان و ترکیه) نشان داد که نتایج آزمون وجود بیش از یک بردار جمعی نشان می‌دهد که سیستم تحت بررسی ثابت در بیش از یک جهت ثابت شده است. همچنین نتایج نشان داد که تشکیل جاده، راه آهن به طور کلی حمل و نقل تاثیر مثبت و معنی داری بر رشد اقتصادی دراز مدت دارد. به طور کلی، وجود رابطه دو طرفه بین رشد اقتصادی و سرمایه گذاری در زیرساخت، و بین جاده و راه آهن مسافر را حمل و سرمایه گذاری‌های زیربنایی در هر دو کوتاه و بلند مدت نشان داده شد.

پیتر<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۵) در مقاله‌ای تحت عنوان حمل و نقل جاده بر رشد اقتصادی در نیجریه نشان داد که تأثیر مثبت بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در نیجریه، بر اساس یافته، پیشنهاد شد که دولت باید با توسعه جاده و تعمیر و نگهداری، سیاست‌های سازگار و موثر که دسترسی حمل و نقل جاده و فعالیت‌های کسب و کار را تسهیل و تضمین کند.

### فرضیه‌های پژوهش

- حمل و نقل جاده‌ای در توسعه اقتصادی مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.
- حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.
- حمل و نقل جاده‌ای در اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.
- حمل و نقل جاده‌ای در اشتغال ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.
- حمل و نقل جاده‌ای در افزایش درآمد ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

### روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف یک تحقیق کاربردی است و از لحاظ روش در زمره‌ی تحقیقات توصیفی پیمایشی قرار دارد. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق شامل پرسشنامه، استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی می‌باشد. پس از بررسی مطالعات انجام شده در حوزه‌ی تحقیق و استماع نظر صاحب‌نظران، پرسشنامه طراحی و پس از پیش آزمون و بازنگری، در نهایت توزیع گردید. همچنین جهت بررسی مطالعات انجام شده علاوه بر منابع کتابخانه‌ای از سایت‌ها و مجلات الکترونیکی معتبر و مرتبط با موضوع بهره گرفته شده است.

---

1. Badalyan  
2. PETER

### تحلیل داده‌ها

در این بخش به بررسی آمار توصیفی متغیرها پرداخت که توزیع فراوانی جنسیت پاسخ گویان نشان داد که ۷۸/۸ درصد پاسخ گویان مرد و ۲۱/۲ درصد زن هستند. توزیع فراوانی سن پاسخگویان نشان داد که ۲ درصد از پاسخ گویان کمتر از سی سال دارند و ۱۸/۸ درصد پاسخ گویان بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۴۳/۱ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۴۷/۸ درصد از پاسخ گویان بیشتر از ۵۰ سال سن دارند. توزیع فراوانی تحصیلات پاسخ گویان نشان داد که ۹/۴ درصد از پاسخ گویان بیان کردند که دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم هستند، ۷/۸ درصد دیپلم، ۲۴/۵ درصد کاردانی، ۴۰/۸ درصد کارشناسی و ۲۲/۲ از پاسخ گویان بیان کردند که دارای کارشناسی ارشد و بالاتر هستند. توزیع فراوانی سابقه کار پاسخ گویان نشان داد که ۲ درصد از پاسخ گویان بیان کردند که کمتر از ۵ سال سابقه خدمت دارند، ۱۸/۸ درصد بین ۵ تا ۱۰ سال، ۳۱/۴ درصد بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۴۷/۸ درصد از پاسخ گویان بیان کردند که بیشتر از ۱۵ سال سابقه خدمت دارند.

### آمار استنباطی

فرضیه اول: حمل و نقل جاده‌ای در توسعه اقتصادی مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

در این فرضیه ما قصد پیش بینی داریم. یعنی قصد داریم که از طریق حمل و نقل جاده‌ای، توسعه اقتصادی مشهد را پیش بینی کنیم. بنابراین باید از روش رگرسیون تک متغیره استفاده نماییم که نتایج آن در زیر نمایش داده شده است.

جدول ۱: خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی توسعه اقتصادی مشهد  
بر اساس حمل و نقل جاده‌ای

| مدل | متغیر             | ضریب همبستگی R | R2    | مجذور ضریب همبستگی جامعه | خطای استاندارد رگرسیون |
|-----|-------------------|----------------|-------|--------------------------|------------------------|
| ۱   | حمل و نقل جاده‌ای | ۰.۳۱۵          | ۰.۰۹۹ | ۰.۰۸۴                    | ۱۰.۰۲۳۴۵               |

در این جدول ملاحظه می‌شود حمل و نقل جاده‌ای حدوداً ۱۰ درصد از واریانس مشترک توسعه اقتصادی مشهد را تعیین می‌کند.

جدول ۲: جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova)

| مدل | متغیر      | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | F      | سطح معناداری |
|-----|------------|---------------|------------|-----------------|--------|--------------|
| ۱   | رگرسیون    | ۰.۴۵۳         | ۱          | ۰.۴۵۳           | ۱۰.۲۵۶ | ۰.۰۰۱        |
|     | باقی مانده | ۹۷۲.۲۸۵       | ۲۴۳        | ۱۷۷.۱           |        |              |
|     | کل         | ۴۲۴.۲۸۶       | ۲۴۴        |                 |        |              |

همان گونه که در جدول تحلیل واریانس فوق مشاهده می‌شود  $F$  محاسبه شده معنی دار است بنابراین می‌توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (توسعه اقتصادی) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده‌ای) معنادار می‌باشد.

جدول ۳: ضرایب متغیرها (در رگرسیون تک متغیره)

| متغیر             | بتا   | خطای استاندارد ضریب بتا | ضرایب استاندارد شده بتا | t      | سطح معناداری |
|-------------------|-------|-------------------------|-------------------------|--------|--------------|
| عدد ثابت          | ۴۹۰.۳ | ۲۰۶.                    |                         | ۹۳۶.۱۶ | ۰۰۰.۰        |
| حمل و نقل جاده‌ای | ۱۳۳.  | ۰۵۳.                    | ۳۱۱.                    | ۶۲۰.۹  | ۰۰۱.۰        |

جدول ۳ نشان می‌دهد که ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده‌ای (۰.۳۱۱) است. و همان گونه که مشاهده می‌شود سطح معناداری آن ۰.۰۰۱ می‌باشد که نشان می‌دهد حمل و نقل جاده‌ای پیش‌بینی کننده مناسبی برای توسعه اقتصادی شهر مشهد می‌باشد.

**فرضیه دوم:** حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی تنوع شغلی ساکنان مشهد

بر اساس حمل و نقل جاده‌ای

| مدل | متغیر             | ضریب همبستگی R | R2    | مجدور ضریب همبستگی جامعه | خطای استاندارد رگرسیون |
|-----|-------------------|----------------|-------|--------------------------|------------------------|
| ۱   | حمل و نقل جاده‌ای | ۰.۴۱۰          | ۰.۱۶۷ | ۰.۱۶۰                    | ۰.۹۵۸۶۲                |

در این جدول ملاحظه می‌شود حمل و نقل جاده‌ای حدوداً ۱۷ درصد از واریانس مشترک تنوع شغلی ساکنان مشهد را تعیین می‌کند.

جدول ۵: جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova)

| مدل | متغیر      | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | F      | سطح معناداری |
|-----|------------|---------------|------------|-----------------|--------|--------------|
| ۱   | رگرسیون    | ۱۲۴.۰         | ۱          | ۱۲۴.۰           | ۲۰.۱۳۴ | ۰.۰۰۰        |
|     | باقی مانده | ۱۴۲.۲۵۶       | ۲۴۳        | ۴۸۹.۱           |        |              |
|     | کل         | ۳۶۹.۱۴۸       | ۲۴۴        |                 |        |              |

همان گونه که در جدول تحلیل واریانس فوق مشاهده می شود F محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (تنوع شغلی) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد.

جدول ۶: ضرایب متغیرها (در رگرسیون تک متغیره)

| متغیر             | بتا   | خطای استاندارد ضریب بتا | ضرایب استاندارد شده بتا | t      | سطح معناداری |
|-------------------|-------|-------------------------|-------------------------|--------|--------------|
| عدد ثابت          | ۸۵۶.۴ | ۲۴۱.۰                   |                         | ۳۴۵.۱۲ | ۰۰۰.         |
| حمل و نقل جاده ای | ۲۶۵.۰ | ۰۹۸.۰                   | ۳۹۲.۰                   | ۲۴۵.۱۰ | ۰۰۱.         |

جدول ۶ نشان می دهد که ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰.۳۹۲) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معناداری آن ۰.۰۰۱ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای تنوع شغلی ساکنان شهر مشهد می باشد. فرضیه سوم: حمل و نقل جاده ای در اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد.

جدول ۷: خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد

بر اساس حمل و نقل جاده ای

| مدل | متغیر             | ضریب همبستگی R | R2    | مجذور ضریب همبستگی جامعه | خطای استاندارد رگرسیون |
|-----|-------------------|----------------|-------|--------------------------|------------------------|
| ۱   | حمل و نقل جاده ای | ۰.۴۶۵          | ۰.۲۱۶ | ۰.۲۰۹                    | ۰.۸۶۵۴۲                |

در این جدول ملاحظه می شود حمل و نقل جاده ای حدودا ۲۲ درصد از واریانس مشترک اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد را تعیین می کند.

جدول ۸: جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova)

| مدل | متغیر      | مجموع مجذورات | درجه آزادی | میانگین مجذورات | F   | سطح معناداری |
|-----|------------|---------------|------------|-----------------|-----|--------------|
| ۱   | رگرسیون    | ۳۴۸۰۰         | ۱          | ۳۴۸۰۰           | ۲۴۵ | ۰۰۰۱         |
|     | باقی مانده | ۲۴۸۰۱۳۵       | ۲۴۳        | ۸۹۴۰۶           | ۱۱  |              |
|     | کل         | ۴۵۶۰۱۳۹       | ۲۴۴        |                 |     |              |

همان گونه که در جدول تحلیل واریانس فوق مشاهده می‌شود F محاسبه شده معنی دار است بنابراین می‌توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (اقتصاد خانواده و معیشت) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد.

جدول ۹: ضرایب متغیرها (در رگرسیون تک متغیره)

| متغیر             | بتا   | خطای استاندارد ضریب بتا | ضرایب استاندارد شده بتا | t      | سطح معناداری |
|-------------------|-------|-------------------------|-------------------------|--------|--------------|
| عدد ثابت          | ۴۲۵۰۹ | ۲۳۴۰۱                   |                         | ۲۸۹۰۱۳ | ۰۰۰۰         |
| حمل و نقل جاده ای | ۳۱۵۰۰ | ۲۳۵۰۰                   | ۴۱۰۰۰                   | ۲۳۴۰۱۱ | ۰۰۰۰         |

جدول ۸ نشان می‌دهد که ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۴۱۰۰۰) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معناداری آن ۰۰۰۰ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان شهر مشهد می باشد.

**فرضیه چهارم:** حمل و نقل جاده‌ای در اشتغال ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد.

جدول ۱۰: خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی اشتغال ساکنان شهر مشهد

بر اساس حمل و نقل جاده ای

| مدل | متغیر             | ضریب همبستگی R | R2    | مجذور ضریب همبستگی جامعه | خطای استاندارد رگرسیون |
|-----|-------------------|----------------|-------|--------------------------|------------------------|
| ۱   | حمل و نقل جاده ای | ۰۰۳۸۹          | ۰۰۱۵۱ | ۰۰۱۴۵                    | ۰۰۹۷۸۴۵                |

در این جدول ملاحظه می شود حمل و نقل جاده ای حدوداً ۲۲ درصد از واریانس مشترک اشتغال ساکنان مشهد را تعیین می کند.

جدول ۱۱: جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova)

| مدل | متغیر      | مجموع مجزورات | درجه آزادی | میانگین مجزورات | F     | سطح معناداری |
|-----|------------|---------------|------------|-----------------|-------|--------------|
| ۱   | رگرسیون    | ۹۸۵.۰         | ۱          | ۹۸۵.۰           | ۳.۵۶۸ | ۰.۰۰۳        |
|     | باقی مانده | ۳۶۹۸.۱۰۲      | ۲۴۳        | ۱۰۲.۱           |       |              |
|     | کل         | ۴۵۲۳.۱۰۱      | ۲۴۴        |                 |       |              |

همان گونه که در جدول تحلیل واریانس فوق مشاهده می شود F محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (اشتغال) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد.

جدول ۱۲: ضرایب متغیرها (در رگرسیون تک متغیره)

| متغیر             | بتا   | خطای استاندارد ضریب بتا | ضرایب استاندارد شده بتا | t      | سطح معناداری |
|-------------------|-------|-------------------------|-------------------------|--------|--------------|
| عدد ثابت          | ۴۵۲.۶ | ۶۹۴.۰                   |                         | ۴۵۷.۱۲ | ۰۰۰.         |
| حمل و نقل جاده ای | ۲۱۷.۰ | ۱۹۰.۰                   | ۲۹۷.                    | ۱۹۴.۹  | ۰۰۱.         |

جدول ۱۲ نشان می دهد که ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰.۰۲۹۷) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معناداری آن ۰.۰۰۱ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای اشتغال ساکنان شهر مشهد می باشد. فرضیه پنجم: حمل و نقل جاده ای در افزایش درآمد ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد.

جدول ۱۳: خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی درآمد ساکنان شهر مشهد

بر اساس حمل و نقل جاده ای

| مدل | متغیر             | ضریب همبستگی R | R2    | مجدور ضریب همبستگی جامعه | خطای استاندارد رگرسیون |
|-----|-------------------|----------------|-------|--------------------------|------------------------|
| ۱   | حمل و نقل جاده ای | ۰.۴۱۰          | ۰.۱۶۸ | ۰.۱۵۷                    | ۰.۷۶۵۴۸                |

در این جدول ملاحظه می شود حمل و نقل جاده ای حدوداً ۲۲ درصد از واریانس مشترک درآمد ساکنان مشهد را تعیین می کند.

جدول ۱۴: جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova)

| مدل | متغیر      | مجموع مجزورات | درجه آزادی | میانگین مجزورات | F       | سطح معناداری |
|-----|------------|---------------|------------|-----------------|---------|--------------|
| ۱   | رگرسیون    | ۲۵۴. ۱        | ۱          | ۲۵۴. ۱          | ۴۰. ۵۸۹ | ۰. ۰۰۲       |
|     | باقی مانده | ۴۵۶۱۰. ۹۸     | ۲۴۳        | ۶۳۲. ۵          |         |              |
|     | کل         | ۳۹۸۷۰. ۹۷     | ۲۴۴        |                 |         |              |

همان گونه که در جدول تحلیل واریانس فوق مشاهده می شود F محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (درآمد) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد.

جدول ۱۵: ضرایب متغیرها (در رگرسیون تک متغیره)

| متغیر             | بتا      | خطای استاندارد ضریب بتا | ضرایب استاندارد شده بتا | t       | سطح معناداری |
|-------------------|----------|-------------------------|-------------------------|---------|--------------|
| عدد ثابت          | ۱۱۰. ۴۷۸ | ۱۰. ۲۴۵                 |                         | ۱۱. ۳۶۹ | ۰. ۰۰۰       |
| حمل و نقل جاده ای | ۰. ۳۲۰   | ۰. ۸۷۰                  | ۰. ۳۴۸                  | ۷. ۱۴۲  | ۰. ۰۰۰       |

جدول ۱۵ نشان می دهد که ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰. ۳۴۸) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معناداری آن ۰. ۰۰۰ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای درآمد ساکنان شهر مشهد می باشد.

#### رتبه بندی فرضیه های تحقیق و نتایج آزمون فریدمن بر اساس نگاه پاسخ گویان

نتایج حاصل از آزمون فریدمن نشان می دهد که می توان مولفه های فرضیه ها را رتبه بندی نمود زیرا فرض برابری این مولفه ها با توجه به کوچکتر بودن  $p - Value$  از سطح آزمون ۰/۰۵ رد می شود مولفه ها بر اساس میانگین شان رتبه بندی می شوند که نتایج آن در جدول زیر گزارش شده است.

جدول ۱۶: نتایج رتبه بندی آزمون فریدمن

| p – Value | آماره فریدمن | رتبه میانگین | عوامل                  |
|-----------|--------------|--------------|------------------------|
| ۰۴۲۰۰     | ۲۸۳۰۸        | ۳۰۸۱۶۳       | تنوع شغلی              |
|           |              | ۳۰۶۷۳۵       | اقتصاد خانواده و معیشت |
|           |              | ۳۰۶۵۷۱       | اشتغال                 |
|           |              | ۳۰۶۷۳۵       | درآمد                  |

با توجه به نتایج جدول ۱۵ می توان نتیجه گیری کرد که تفاوت رتبه میانگین بر اساس آماره فریدمن معنادار است چرا که  $p - Value$  آن کمتر از ۰/۰۵ است

جدول ۱۷: نتایج ترتیب اولویت فرضیه ها

| رتبه | میانگین | عوامل                  |
|------|---------|------------------------|
| ۱    | ۲۰۶۶    | تنوع شغلی              |
| ۲    | ۲۰۴۹    | اقتصاد خانواده و معیشت |
| ۳    | ۴۷۰۲    | درآمد                  |
| ۴    | ۳۸۰۲    | اشتغال                 |

با توجه به نتایج جدول ۱۷ می توان نتیجه گیری کرد که از دیدگاه ۲۴۵ نفر از پاسخگویان، حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی بیشترین تاثیر و حمل و نقل جاده‌ای در اشتغال کمترین تاثیر را در شهر مشهد دارد.

### بحث و نتیجه گیری

فرضیه‌های تحقیق که به وسیله آزمون رگرسیون تک متغیره بررسی شد نشان داد که حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی، اقتصاد خانواده و معیشت، اشتغال و درآمد تاثیر دارد.

**فرضیه اول:** حمل و نقل جاده‌ای در توسعه اقتصادی مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد

نتایج مدل رگرسیون برای پیش بینی توسعه اقتصادی مشهد بر اساس حمل و نقل جاده ای نشان داد که حمل و نقل جاده ای حدوداً ۱۰ درصد از واریانس مشترک توسعه اقتصادی مشهد را تعیین می کند. همچنین نتایج جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova) نشان می دهد که  $F$  محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (توسعه اقتصادی) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد. جدول ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل

جاده ای (۰.۳۱۱) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معنا داری آن ۰.۰۰۱ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای توسعه اقتصادی شهر مشهد می باشد.

**فرضیه دوم:** حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

جدول خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی تنوع شغلی ساکنان مشهد بر اساس حمل و نقل جاده ای نشان داد که حمل و نقل جاده ای حدوداً ۱۷ درصد از واریانس مشترک تنوع شغلی ساکنان مشهد را تعیین می کند. همچنین نتایج جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova) نشان داد که  $F$  محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (تنوع شغلی) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد و جدول ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰.۳۹۲) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معنا داری آن ۰.۰۰۱ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای تنوع شغلی ساکنان شهر مشهد می باشد.

**فرضیه سوم:** حمل و نقل جاده‌ای در اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

جدول خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد بر اساس حمل و نقل جاده‌ای نشان داد که حمل و نقل جاده‌ای حدوداً ۲۲ درصد از واریانس مشترک اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد را تعیین می کند. همچنین جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova) نشان داد که  $F$  محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (اقتصاد خانواده و معیشت) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد و ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰.۴۱۰) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معنا داری آن ۰.۰۰۰ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان شهر مشهد می باشد.

**فرضیه چهارم:** حمل و نقل جاده‌ای در اشتغال ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تأثیر معنی داری دارد.

جدول خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی اشتغال ساکنان مشهد بر اساس حمل و نقل جاده ای نشان داد که حمل و نقل جاده ای حدوداً ۲۲ درصد از واریانس مشترک اشتغال ساکنان مشهد را تعیین می کند. همچنین جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova) نشان داد که  $F$  محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (اشتغال) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد و ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (۰.۰۰۰)

297) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معنا داری آن ۰.۰۱ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای اشتغال ساکنان شهر مشهد می باشد. **فرضیه پنجم:** حمل و نقل جاده ای در افزایش درآمد ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد.

جدول خلاصه مدل رگرسیون برای پیش بینی درآمد ساکنان مشهد بر اساس حمل و نقل جاده ای نشان داد که حمل و نقل جاده ای حدوداً ۲۲ درصد از واریانس مشترک درآمد ساکنان مشهد را تعیین می کند. همچنین جدول آزمون تحلیل واریانس یک طرفه رگرسیون (Anova) نشان داد که F محاسبه شده معنی دار است بنابراین می توان گفت مدل فوق برای پیش بینی متغیر وابسته (درآمد) بر اساس متغیر مستقل (حمل و نقل جاده ای) معنادار می باشد و ضرایب استاندارد شده بتا مربوط به حمل و نقل جاده ای (0.348) است. و همان گونه که مشاهده می شود سطح معنا داری آن ۰.۰۰۰ می باشد که نشان می دهد حمل و نقل جاده ای پیش بینی کننده مناسبی برای درآمد ساکنان شهر مشهد می باشد. نتایج رتبه بندی آزمون فریدمن نشان داد که تفاوت رتبه میانگین بر اساس آماره فریدمن معنادار است چرا که سطح معنی داری آن کمتر از ۰/۰۵ است. جدول نتایج ترتیب اولویت فرضیه ها نشان داد که از دیدگاه ۲۴۵ نفر از پاسخگویان، حمل و نقل جاده ای در تنوع شغلی بیشترین تاثیر و حمل و نقل جاده ای در اشتغال کمترین تاثیر را در شهر مشهد دارد.

#### مقایسه نتایج تحقیق حاضر با تحقیقات مشابه داخلی و خارجی

تقوی و محمدی (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان تاثیر زیرساخت های سرمایه گذاری بر رشد اقتصادی ایران بیان می کنند که نقش و اهمیت سرمایه گذاری در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی جوامع در اکثر نظریات رشد و توسعه اقتصادی مورد تاکید قرار گرفته است. با توجه به کمبود منابع سرمایه گذاری و ضرورت تخصیص بهینه این منابع جهت تحریک رشد اقتصادی، لازم است مزیت های نسبی یک کشور در زمینه تخصیص منابع سرمایه گذاری، به درستی شناسایی شده و با هدایت منابع سرمایه گذاری به مولدترین و کارآمدترین بخش ها زمینه استفاده کارآمد از منابع محدود در جهت تسریع رشد اقتصادی فراهم گردد. بابا زاده و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان تاثیر سرمایه گذاری در بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در ایران بیان می کنند که پیشرفت های اخیر مبتنی بر الگوهای رشد، برخی از الگوهای که رابطه بین مخارج سرمایه گذاری عمومی با رشد بلندمدت اقتصادی را نشان می دهند، معرفی نموده است. این امر با سایر مطالعات پیرامون بررسی رابطه بین اندازه دولت و رشد اقتصادی (در سطح جمعی و بخشی) سازگار می باشد.

ترکان و شهبازی (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان حمل و نقل جاده ای؛ مسائل و راهکارها بیان می کنند که توسعه زیرساخت ها، یکی از الزامات مهم رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی به شمار می رود. در این

میان، زیرساخت‌های حمل و نقل، و به ویژه، شبکه حمل و نقل جاده‌ای، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیربنای حمل و نقل، علاوه بر بهبود شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در خود این بخش، نقش مؤثری در رونق دیگر بخش‌های اقتصاد دارد، به علاوه، بسترهای مناسب حمل و نقل و ترابری، ضمن ایجاد امکان بهره‌مندی از قابلیت‌های ترانزیت و حمل و نقل بین‌المللی، فرصت‌های ارزنده‌ای جهت اعمال نقش فعال در معادلات بین‌المللی فراهم می‌کند.

اکبریان، قاندي (۱۳۹۰) در تحقیقی تحت عنوان سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی و بررسی تأثیر آن بر رشد اقتصادی بیان می‌کنند یکی از مهم‌ترین اهداف اقتصادی کشورها، ایجاد شرایط لازم جهت افزایش تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی می‌باشد. از جمله شرایط لازم جهت افزایش تولید و رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی است. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی به طور کلی با افزایش بهره‌وری عوامل تولید، گسترش محدوده بازار، تعادل عرضه و تقاضا، ایجاد اثرات جانبی، ایجاد شرایط رقابتی بهتر و همچنین افزایش سطح رفاه باعث افزایش تولید و رشد اقتصادی می‌شوند.

پهلوانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان بررسی تأثیر توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل بر رشد اقتصادی استان‌های ایران نشان داد که متغیر شاخص زیرساخت حمل و نقل بر رشد اقتصادی تأثیر مثبت دارد.

پادام و سینگ<sup>۱</sup> (۲۰۰۳) در مقاله‌ای به تحلیل شهری شدن و حمل و نقل شهری در هند پرداخته‌اند. در حقیقت کار تحقیقی آن‌ها طرحی برای یک سیاست است. به نظر نویسندگان شهرها نقشی حیاتی در افزایش رشد اقتصادی و پیشرفت کشور دارند. توسعه پایدار شهرها به شدت به زیرساخت‌های نهادی، اجتماعی و فیزیکی وابسته است. در این زمینه اهمیت زیرساخت‌های حمل و نقل بیشتر است و آنچه برای تسهیل این امر ضروری است، مجموع‌های از سیاست‌های حمل و نقل شهری است (بوین، ۲۰۰۶). عمران الحق و کیم (۲۰۰۳) در تحقیقی با استفاده از دو روش تخمین متغیرهای ابزاری SLS<sup>۲</sup> و ضرایب ثابت و تصادفی ترکیبی، رابطه علی میان سرمایه‌گذاری دولتی در بخش حمل و نقل و ارتباطات و رشد اقتصادی را با استفاده از داده‌های ۱۵ کشور در حال توسعه طی دوره ۸۷۷۰-۱۹۷۰ آزمون کرده‌اند. بر اساس نتایج این تحقیق، ضریب وقفه اول تفاضل سرمایه‌گذاری عمومی در بخش حمل و نقل و ارتباطات، منفی و معنادار و ضریب وقفه دوم آن مثبت و از لحاظ آماری بی معنا بوده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری دولتی در بخش حمل و نقل و ارتباطات علت گرنجری رشد اقتصادی تشخیص داده شده است. همچنین نتایج حاکی از اثر پویای سرمایه‌گذاری دولتی در حمل و نقل بر رشد اقتصادی بوده است. در نهایت بر اساس نتایج این تحقیق، سرمایه‌گذاری دولتی در بخش

حمل و نقل و ارتباطات تأثیری پویا بر رشد اقتصادی داشته و علت گرنجری رشد اقتصادی تشخیص داده شده است.

کاچو و آب کیوم (۲۰۱۲) به بررسی تأثیر زیرساخت‌ها بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه پرداخته‌اند روش استفاده شده در این تحقیق پرسشنامه ای بوده است. نتایج تحقیق حاکی از تأثیر معنادار عواملی مانند اندازه بازار، زیرساخت‌ها، سرمایه انسانی و درجه آزادسازی تجاری بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی و افزایش رشد اقتصادی در کشورهای نامبرده است چنانکه سرمایه گذاری مستقیم خارجی به طور غیرمستقیم از طریق متغیرهای سرمایه فیزیکی، انسانی و زیرساختی همواره بیش از تأثیر مستقیم سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تنهایی بر رشد اقتصادی کشورها بوده است.

بادالیان و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی تحت عنوان زیرساخت‌های حمل و نقل و رشد اقتصادی (روش داده‌های تابلویی برای ارمنستان، گرجستان و ترکیه) نشان داد که نتایج آزمون وجود بیش از یک بردار جمعی نشان می‌دهد که سیستم تحت بررسی ثابت در بیش از یک جهت ثابت شده است. همچنین نتایج نشان داد که تشکیل جاده، راه آهن به طور کلی حمل و نقل تأثیر مثبت و معنی داری بر رشد اقتصادی دراز مدت دارد. به طور کلی، وجود رابطه دو طرفه بین رشد اقتصادی و سرمایه گذاری در زیرساخت، و بین جاده و راه آهن مسافر را حمل و سرمایه گذاری‌های زیربنایی در هر دو کوتاه و بلند مدت نشان داده شد.

پتر و همکاران (۲۰۱۵) در مقاله ای تحت عنوان حمل و نقل جاده بر رشد اقتصادی در نیجریه نشان داد که تأثیر مثبت بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در نیجریه، بر اساس یافته، پیشنهاد شد که دولت باید با توسعه جاده و تعمیر و نگهداری، سیاست‌های سازگار و موثر که دسترسی حمل و نقل جاده و فعالیت‌های کسب و کار را تسهیل و تضمین کند.

از مقایسه یافته‌های پژوهش با نتایج تحقیقات پیشین به این نتیجه می‌رسیم که نتایج یافته‌های این تحقیق با تحقیق پیشین چه داخلی و چه خارجی همخوان است. دلیل همخوان بودن را بدین گونه می‌توان تبیین کرد که بشر با ورود به قرن بیستم و در سایه انقلاب به وجود آمده در صنعت حمل و نقل به این نکته پی برد که رابطه مستقیمی بین عدم تحرک پذیری با فقر وجود دارد. ارتباطات هرچه گسترده تر اقتصادی بین ملت‌ها، توریسم و جهانگردی به حدی گسترش یافت که برای مردم چند دهه قبل از آن قابل تصور نبود. حمل و نقل ضعیف عامل عمده گرسنگی در جهان است. هزینه بالای حمل تولیدات کشاورزی، تأخیرهای طولانی و زیان‌ها و صدمات وارده به محصولات فسادپذیر، از جمله موانع مشهود و ملموس در راه افزایش غذا در جهان هستند. به خاطر این وضعیت بسیاری از منابع کره زمین دست نخورده باقی مانده است و ثروت‌های عظیمی از منابع جنگل‌ها و معادن که می‌توانند در راه مبارزه با فقر موثر واقع شوند، بدون استفاده باقی مانده‌اند. زیرا در بسیاری از موارد امکان دسترسی یا حمل آنها فراهم نبوده است. علاوه بر

کشاورزی، بخش صنعت نیز به سختی از کمبود امکانات حمل و نقل صدمه می‌بیند. کارخانه‌ها نیاز به تامین منظم سوخت، مواد اولیه، قطعات یدکی و سیستم قابل اعتماد برای حمل محصولات تولید شده خود دارند. ضعف امکانات حمل و نقل داخلی حتی به موقعیت‌های جهانی بازار محصولات یک کشور صدمه وارد می‌کند. طی یک راه زمینی چند صد کیلومتری تا یک کشور همسایه خیلی راحت تر و اقتصادی تر از طی یک راه دریایی چند هزار مایلی تا آن سوی دنیاست. اما فقدان همین راه زمینی کوتاه تا کشور همسایه می‌تواند امکان چنین بازاریابی را فلج کند. فقدان امکانات حمل و نقلی تنها عامل مشکل‌زا نیست، بلکه قابل اعتماد نبودن، هزینه بالا، کارآیی پایین و صدمات وارده به بهره‌برداران نیز به همان اندازه مشکل‌آفرین است. مشکلات حمل و نقل علاوه بر آثار اقتصادی، آثار سیاسی و اجتماعی خاص خود را نیز دارد. حمل و نقل و ارتباطات ضعیف، حفظ ملیت واحد را به طور جدی دچار مشکل می‌کند و از مانع عمده‌ای نیز در راه حفظ امنیت ملی به شمار می‌رود.

#### محدودیت‌ها

- با توجه به این که این تحقیق در سطح شهر مشهد انجام شده است نتایج تحقیق با احتیاط قابل تعمیم به سایر مراکز می‌باشد
- محدودیت دیگر که پژوهشگر با آن مواجه بود این بود که در این تحقیق فقط از پرسشنامه استفاده شده است
- یکی دیگر از محدودیت‌های تحقیق این است که در این تحقیق تمام تاثیرات حمل و نقل جاده‌ای در توسعه اقتصادی مشهد در نظر گرفته نشده است.

#### پیشنهادهای

| پیشنهاد                                                                                                                                                                                                                                                                                          | فرضیه                                                                                         |                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| با توجه به این که حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی تاثیر می‌گذارد پس می‌توان پیشنهاد داد که<br>- تشویق بخش خصوصی داخلی و خارجی به سرمایه‌گذاری توریستی از طریق حمایت‌های دولتی.<br>- راه اندازی و توسعه سایت‌های اینترنتی جهت کسب اطلاعات و خرید و رزرو.<br>- توسعه و تجهیز نمودن ناوگان حمل و نقل | حمل و نقل جاده‌ای در تنوع شغلی ساکنان مشهد در بین پاسخ‌گویان مورد مطالعه تأثیر معنی‌داری دارد | تنوع شغلی      |
| با توجه به این که حمل و نقل جاده‌ای در اقتصاد خانواده و معیشت تاثیر می‌گذارد پس می‌توان پیشنهاد داد با توجه به                                                                                                                                                                                   | حمل و نقل جاده‌ای در اقتصاد خانواده و معیشت ساکنان مشهد در                                    | اقتصاد و معیشت |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                  |        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| این که توسعه ی زیرساخت ها از الزامات مهم رشد اقتصادی و افزایش رفاه عمومی به شمار می رود. سرمایه گذاری مستقیم بر روی زیرساخت ها باعث فراهم شدن امکانات تولیدی شده و فعالیت های اقتصادی را تحریک نموده و با کاهش هزینه های تجارت و انتقالات باعث بهبود رقابت پذیری می شوند و در نهایت به توسعه و رشد اقتصادی کمک می نمایند. امروزه حمل و نقل جاده ای، به عنوان یکی از مهمترین شاخص های توسعه ی اقتصادی به حساب می آید. کارشناسان و اقتصاددانان، بر این باورند که برای توسعه ی یک واحد اقتصادی می بایست دو واحد توسعه حمل و نقلی جاده ای را ایجاد کرد. | بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد                                                  |        |
| با توجه به این که حمل و نقل جاده ای در اشتغال تاثیر می گذارد پس دولتمردان می توانند برای ایجاد فرصت های شغلی بخش جاده ای را گسترش دهند و از این طریق شغل های زیادی را برای جامعه ایران بخصوص جوانان جویار کار فراهم کنند.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | حمل و نقل جاده ای در اشتغال ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد       | اشتغال |
| با توجه به این که حمل و نقل جاده ای در درآمد تاثیر می گذارد پس می توان پیشنهاد داد به حوزه برنامه ریزان که برای افزایش سطح درآمد مردم و شهروندان باید ناوگان حمل و نقل جاده ای را تقویت کرد.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | حمل و نقل جاده ای در افزایش درآمد ساکنان مشهد در بین پاسخ گویان مورد مطالعه تاثیر معنی داری دارد | درآمد  |

### فهرست منابع و مآخذ

- اکبریان، رضا، قاندى، على. (۱۳۹۰). سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های اقتصادی و بررسی تاثیر آن بر رشد اقتصادی، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۴۸-۱۱.
- بابا زاده، محمد، قدیمی، خلیل، محسنی، رضا. (۱۳۸۸). تاثیر سرمایه‌گذاری در بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در ایران، پژوهشنامه بازرگانی، دوره ۱۳، شماره ۵۰، صص ۱۹۹-۱۵۷.
- ترکان، اکبر، شهیازی، میثم. (۱۳۸۹). بررسی چگونگی جلب مشارکت بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل جاده‌ای؛ مسائل و راهکارها، راهبرد، شماره ۵۷، ۲۷۶-۲۴۵.
- تقوی، مهدی، محمدی، حسین. (۱۳۸۸). تاثیر زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری بر رشد اقتصادی ایران، پژوهشنامه اقتصادی، پژوهشنامه اقتصادی، پژوهشنامه اقتصادی، دوره ۹، شماره ۱، صص ۴۲-۱۵.
- پهلوانی، مصیب، مهربانی، حسین، افشارپور، مهلا. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل بر رشد اقتصادی استان‌های ایران، تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی، شماره ۱۶، صص ۴۹-۲۴.
- کریم زاده، سعید؛ عمادزاده، مصطفی، کامکار، هادی (۱۳۹۰). اثر سرمایه‌گذاری دولت در بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در ایران، فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی، شماره ۴، صص ۸۲-۶۳.

\_\_Boopen S. (2006). "Transport Infrastructure and Economic Growth: Evidence from Africa Using Dynamic Panel Estimates", The Empirical Economics Letters, 5(1).

\_\_Emanuel Haqe, M. and Dong Heon, Kim. (2003). "Public investment in transportation and communication and growth: A dynamic panel approach", center for Growth and Business Cycle Research, The University of Manchester.

\_\_Kachoo & Abqum. (2012). "Export Dynamism and Market Access". World Institute for Development Economics Research Discussion Papers, No. 42.

